

Coelogyne cristata Lindl.

HELMIKUU 2008

Lumikuningatar

© Teksti Oili Pentinsaari

© Kuva Zoja Pienimäki

Alkuperä

Coelogyne cristata löydettiin 1800-luvun alussa ja nimettiin v. 1821. Suomessa lajia tiedetään kasvatetun yli sadan vuoden ajan, ja se on saanut meillä nimen lumikuningatar. *Coelogyne cristata* kasvaa Himalajan jylhissä vuoristomaisemissa 1000–2600 metrin korkeudella merenpinnasta alueella, johon kuuluu Nepal, Bhutan, Intian koilliset alueet (Kumaon, Sikkim, Khasia Hills) sekä Tiibetin tasankoalue (Kiina). Ilmastollisesti sen laajaan kasvualueeseen kuuluu sekä trooppista monsuunimetsää että trooppista vuoristometsää. Näillä alueilla vuorokautiset lämpötilaerot ovat useasti suuremmat kuin vuodenaikojen vaihtelujen väliset lämpötilat.

Coelogyne cristata kasvaa joko epifyytinä matalien puiden alimmilla oksilla paksussa sammalkerroksessa tai litofyyttinä kalliopaasilla, jossa humuskerros on hyvin ohut. Himalajan etelärinteillä kasvaessaan se on alttiina sateelle ja kosteudelle ja kuivana aikana puiden varistaessa lehtiään, se saa myös suhteellisen paljon valoa.

Kuvaus

*Coelogyne cristata*lla on maanpinnan myötäinen juurakko, jossa on kirkkaan vihreitä, pyöreitä 3–5 cm:n kokoisia kaksilehtisiä bulbeja. Lehdet ovat 2–3 cm leveät ja 15–30 cm pitkät. Suippokärkiset kukintoversot kehittyvät myöhäissyksyllä nuorimpien bulbien tyvelle, ennen kuin kasvi jatkaa kasvuaan. Tammi-maaliskuussa nuokkuviin, 15–30 cm pitkiin kukintovarsiin ilmestyvät kukat, 3-10 kappaletta. Ne ovat noin 8 cm levyiset, sepalit ja petalit ovat puhtaan valkoiset, ja huulessa on keltaista kirjailua.

*Coelogyne cristata*tasta tunnetaan useita variaatioita, joista tavallisimmin saatavilla on *Coelogyne cristata* var. *hololeuca*. Sen bulbit kasvavat huomattavasti harvemmassa ja ovat soikeammat kuin perusmuodolla, ja sen kukat ovat täysin valkoiset ja useimmiten tuoksuvat.

Kasvatus

Keväällä kukinnan päätyttyä *Coelogyne cristata*lle suodaan pieni lepojako, jolloin sitä kastellaan vain vähän. Jonkin ajan päästä alkavat uudet bulbit kasvaa, mutta niihin tulevat juuret vasta myöhemmin. Kun ilmat lämpenevät, kasvi viedään ulos, aluksi osittaiseen varjoon. Tänä voimakkaan kasvun aikana sitä kastellaan ja lannoitetaan runsaasti ja kasvin totuttua valoon, se voi olla lähes suorassa auringonvalossa.

Syksyllä ilmojen viilennyttyä kasvi tuodaan sisälle valoisaan ja mielellään tavanomaista huoneenlämpöä viileämpään paikkaan. Yö- ja päivälämpötilojen eron tulisi olla 5-9 astetta ja ilmankosteuden tavanomaista huoneilmaa korkeampi. Kun menneinä vuosikymmeninä asunnoissa oli puulämmitys, yön ja päivän lämpötilaerot olivat useita asteita, jolloin *Coelogyne cristata* kasvoi ja kukki huomattavasti helpommin. Kasvualusta pidetään vain niukasti kosteana, mutta aivan rutikuivaksi sitä ei kuitenkaan saa päästää. Talvehtimispaikan tulee olla valoisa.

*Coelogyne cristata*n uudelleenistutusta tulee välttää mahdollisimman pitkälle, ja jaettaessa on jakopalaan tultava 5-8 bulbia, joissa on 1-3 kasvupistettä. Jakamisen ja uudelleenistutuksen jälkeen voi kukinta viivästyä vuosiakin. Kevät on parasta istutusaikaa. Kasvualustana käytetään männynkaarnan ja lehtipuuhiilen paloja. Sekaan ja kasvualustan päälle voi laittaa myös jonkin verran sammalta. Lajin kasvutavan mukaisesti sitä useimmiten kasvatetaan matalassa, laakeassa ruukussa. Sitä on kasvatettu aikoinaan hyvin tuloksin myös syvissä ruukuissa, joissa on hyvä salaojitus, jolloin liika vesi valuu helposti läpi ja kasvualustaa voidaan talvellakin silloin tällöin kastella juurien mätänemisen uhkaamatta. Samalla ruukussa kuitenkin säilyy sopiva, niukka tasakosteus. Myös rimakori on hyvä, mutta silloin kasvin saamasta kosteudesta on huolehdittava erityisen hyvin ja helpoiten se käy lasikossa.

Lähteet

Zoja Pienimäki: *Coelogyne cristata* kuukauden orkideana, *Orkidealehti* 2/2001

Esko Puupponen 1968: *Harrastajan Suuri Orkideakirja*, WSOY

Esko Puupponen 2001: *Suuri Orkideakirja*, Atena Kustannus Oy

Dudley Clayton 2002: *The Genus Coelogyne, a Synopsis*, Natural History Publications (Borneo) in association with Royal Botanical Gardens Kew

---